

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Σχολή Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών
Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης

Εισαγωγή στις παιδαγωγικές αρχές της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Ίριδα Τσεβρένη

Σεμινάριο Προετοιμασίας Πρακτικής Άσκησης

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση είναι ένας επιστημονικός τομέας και μία εκπαιδευτική διαδικασία που συνδυάζει μαθητοκεντρικές διδακτικές μεθόδους με την οικολογική σκέψη. Αποτελεί έναν ριζοσπαστικό χώρο εκπαίδευσης και δράσης με σκοπό τη διαμόρφωση κριτικών και ενεργών πολιτών που θα εμπλακούν στην αλλαγή του σχολείου και της κοινωνίας. Στοχεύει στη δημιουργία παιδαγωγικών πρακτικών που θα συμβάλουν στην εκπαίδευση των παιδιών να διαμορφώσουν κοινωνίες πιο δημοκρατικές και πιο οικοκεντρικές από αυτές που παρέλαβαν.

Ανθρωποκεντρισμός - Οικοκεντρισμός

- Στο πλαίσιο του ανθρωποκεντρισμού, η φύση έχει εργαλειακή αξία. Οι άνθρωποι διαχειρίζονται τους φυσικούς πόρους ώστε να ικανοποιηθούν οι ανάγκες τους και αντιμετωπίζουν τα περιβαλλοντικά προβλήματα ώστε να μην υποβαθμίζεται και να απειλείται η υγεία και η ποιότητα ζωής τους. Ο άνθρωπος θεωρείται κυρίαρχο είδος και ανώτερο από τα υπόλοιπα όντα.
- Στον οικοκεντρισμό, αντίθετα, η φύση δεν αντιμετωπίζεται ως αποθήκη φυσικών πόρων και δεξαμενή απόθεσης απορριμμάτων. Η φύση έχει εγγενή αξία και τα μη ανθρώπινα όντα και οι οικοσυστημικές οντότητες αυταξία. Η προστασία της φύσης δεν αποσκοπεί στην ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών, αλλά είναι ηθική υποχρέωση και πράξη αλληλεγγύης του ανθρώπου για το καλό της φύσης.

Παιδαγωγικές αρχές της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

- Βιωματική μάθηση
- Συνεργατική μάθηση
- Διεπιστημονικότητα
- Ανάδειξη των ιδεών των παιδιών
- Ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και αναζήτηση των αιτιών των περιβαλλοντικών προβλημάτων
- Ενθάρρυνση της συμμετοχής και ενδυνάμωση
- Υιοθέτηση αξιών της περιβαλλοντικής ηθικής

Στόχοι προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην πρώτη παιδική ηλικία

Τα παιδιά:

- Να συνειδητοποιήσουν τη χαρά που μπορούν να αποκομίσουν από την ομορφιά και τα οφέλη της φύσης.
- Να αναπτύξουν εκτίμηση και σεβασμό προς την ενότητα και την αρμονία της φύσης.
- Να ανάπτυξουν την αίσθηση φροντίδας για τον πλανήτη και την αναγνώριση των διαφορετικών μορφών καταστροφής των οργανισμών και των οικοσυστημάτων από τον άνθρωπο.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι ο άνθρωπος είναι οργανικό μέρος της φύσης και δεν αναπτύσσεται ξεχωριστά από αυτή.
- Να γνωρίσουν και να υιοθετήσουν οικοκεντρικές αξίες, εμπνευσμένες από την περιβαλλοντική ηθική.

Στόχοι προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην πρώτη παιδική ηλικία

Τα παιδιά:

- Να αναπτύξουν ικανότητα δράσης για αυθεντικά ζητήματα που αφορούν στην καθημερινότητά τους.
- Να ανακάλυψουν τρόπους με τους οποίους μπορούν να συμβάλουν στην προστασία της γης.
- Να συμμετέχουν στη διαμόρφωση, στη διαχείριση και στη βελτίωση του άμεσου περιβάλλοντός τους και της κοινότητάς τους.
- Να δρουν συλλογικά και συνεργατικά, με σκοπό τη βελτίωση του περιβάλλοντος και της κοινότητάς τους.

Τι δεν είναι η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην πρώτη παιδική ηλικία

- Δεν είναι μετάδοση γνώσεων για τα φυσικά φαινόμενα, τα οικοσυστήματα, τα είδη ζώων και φυτών κ.λπ.
- Δεν είναι η εκπαίδευση της καταστροφής και της απαισιοδοξίας για τα αποτελέσματα της παγκόσμιας οικολογικής κρίσης.
- Δεν είναι εκπαίδευση για τα μακρινά και τα παγκόσμια περιβαλλοντικά ζητήματα.
- Δεν είναι εκπαίδευση με σκοπό την αλλαγή συμπεριφοράς.

Τι είναι η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην πρώτη παιδική ηλικία

- Είναι η εκπαίδευση της δημιουργίας και της αισιοδοξίας.
- Είναι η εκπαίδευση της συμμετοχής, της ενδυνάμωσης και της δράσης.
- Είναι η εκπαιδευτική διαδικασία πάνω σε αυθεντικά ζητήματα που αφορούν τα παιδιά και το καθημερινό τους περιβάλλον.
- Είναι η εκπαιδευτική διαδικασία ενδυνάμωσης της σχέσης με τη μη ανθρώπινη φύση.

Βασικές αρχές σχεδιασμού ενός προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

- Θέτουμε διδακτικούς και όχι μαθησιακούς στόχους.
- Επιλέγουμε το θέμα με βάση τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών και φροντίζουμε να είναι συγκεκριμένο και «χειροπιαστό».
- Περιλαμβάνουμε αυθεντικές εμπειρίες.
- Δίνουμε τη δυνατότητα για διερευνητική μάθηση.
- Καλλιεργούμε την ομαδικότητα και τη συνεργασία.
- Στοχεύουμε στην ολιστική και συμμετοχική εκπαίδευση.
- Περιλαμβάνουμε ανοιχτές δραστηριότητες.